Heinolan kaupunki 30.10.2019
Hyvinvointitoimiala

ISLANNIN MALLIA HEINOLASSA

Islannin mallia Heinolassa -mallin yhteistoiminnan pohjana on ymmärrys lasten vahvuuksista ja hyvinvointia tukevista tekijöistä.

Heinolan koulujen hyvinvointivastaavat (10 henkilöä), liikunnan palvelupäällikkö, hyvinvointikoordinaattori sekä hyvinvointijohtaja tekivät **tutustumismatkan Reykjavikiin** 10.-14.4.2019. Matkan aikana ryhmä tutustui koulujen ja liikuntajärjestöjen (ja musiikkiopiston) sujuvaan yhteistyöhön. Työryhmä teki matkasta, saamastaan kokemuksesta sekä tiedoista raportin kaupungin käyttöön. Heinola on ollut **pilotoimassa Liikkuva koulu** -ohjelmaa ja luomassa käytäntöön siirtyneitä toimintamalleja. Ohjelmasta saatu kokemus ja tieto ovat myös pohjana Islanti Heinolassa -mallissa. Toimintamallin suunnittelussa hyödynnetään myös **THL:n** Kouluterveyskyselyn tuloksia.
Heinolan toimintamallin teoreettisena viitekehykseksi muodostuivat seuraavat esitykset ja opinnäytetyö:

- **Jon Sigfusson: Evidencebaced primary prevention 20 years of success**
- **Inga Dora Sigfusdottir et al: Substance use prevention for adolescents: the Icelandic Model**
- **Maria Kaikkonen, Opinnäytetyö ja hanke: Lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen liikunnallinen toimintamalli**

Eri toimijat haluavat osallistua ja onnistua mallissa, jonka tavoitteena on alueen lasten pärjäävyyden vahvistaminen.

Heinolan mallin monialaiseksi toimintaverkostoksi on muotoutumassa koulut, nuoriso-, sosiaali- ja terveys-, liikunta- kirjastopalvelut ja oppilashuolto sekä eri seurat (pääasiassa liikuntaseurat, mutta myös yksi kulttuuriyhdistys). Koulut muotoilevat toimintaansa siten, että viimeistään 1.8.2020 **koulupäivät kokonaisuudessaan suunnitellaan** niin, että harrastaminen on koulun tiloissa mahdollista iltapäivisin tai jopa keskellä päivää ns. pitkän välitunnin aikana. Harrastepäivinä oppilaille tarjotaan välipala. Muutama Heinolan koulu on järjestänyt oppilaille ja huoltajille yhteisiä **toiminnallisia vanhempainiltoja**, joissa lapset ja huoltajat kiertävät koululla erilaisia toiminnallisia rasteja, joissa on mm nuoriso-, terveys-, liikunta- kirjastopalvelut ja oppilashuolto kertovat toiminnastaan. Malli laajenee kaikkiin Heinolan kouluihin. Heinolan suurimpia seuroja on lähtenyt toimimaan niin, että seuraharrastaminen siirtyy osittain iltapäiviin, jolloin yksinäiset iltapäivät vähenevät ja ilta-ajat asteittain vapautuvat perheen yhteiseksi ajaksi.

Mallin periaatteena on yhdenvertaisuus ja mahdollisuuksien tasa-arvo. Harrastamiseen osallistuminen ei ole perheiden tilanteesta kiinni.

Harrastaminen mahdollistetaan heti koulupäivän jälkeen ja oppilaille tarjotaan pienimuotoinen **välipala**. **Koulukuljetuksen** piirissä olevien lasten oppilaskuljetukset suunnitellaan niin, jotta heillekin on mahdollista osallistua harrastuksiin. Harrastustoiminta **rahoitetaan** sekä kaupungin että seurojen saamilla hankkeilla ja avustuksilla ja se on lapsille maksutonta. **Kulttuuripolku** toteutetaan koulupäivän aikana ja sillä taataan jokaiselle lapselle ainakin yksi kulttuurikokemus lukuvuoden aikana. Kulttuurielämykset ja taide tukevat parhaimmillaan niin oppimista ja ongelmanratkaisukykyä kuin empatiataitoja. Monialaisesti toteutettu kulttuuripolku kannustaa lapsia ja nuoria kulttuuriharrastuksiin. Ajatuksena on, että jokaisella lapsella, riippumatta lähtökohdistaan, on oikeus kulttuuriin.

Islannin malli Heinolassa -mallin koordinointi ja johtaminen onnistuu koordinaattorin toimesta laajan sitoutumisen ja moniammatillisen verkostotyön avulla.

Heinolan kaupunginhallitus on myöntänyt erillisen määrärahan **koordinaattorin työpanokseen** kahdeksi vuodeksi. Kaupunginjohto ja **kaupungin moniammatillinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä** ovat sitoutuneet mallin tukemiseen. Mallin johtoryhmänä toimii **hyvinvointitoimialan johtoryhmä** (varhaiskasvatus, koulut ja musiikkiopisto, nuoriso-, liikunta- kirjastopalvelut ja museo sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja oppilashuolto).

Toiminta on osa kaupungin strategista kehittämistoimintaa, joten sitä seurataan ja arvioidaan systemaattisesti.

Islannin mallia Heinolassa – toimintamalli sisältyy Heinolan kaupungin **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmaan ja siitä annettavaan kertomukseen** valtuustokausittain. Heinolassa on käytäntönä, että vuosittain kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä annetaan myös **hyvinvointitilinpäätös**, jossa arvioidaan kaupunkilaisten hyvinvoinnin tilaa ja sen edistämiseksi tehtyjä toimenpiteitä. Islannin malli Heinolassa on myös osa kaupungin **strategiaa** ja sen Hyvinvointiohjelmaa. Heinolan kaupungin strategia vv 2019 -2030 hyväksyttiin elokuussa 2019. Yksi strategian ohjelmista on **Hyvinvointiohjelma**, jonka tavoitteita ovat mm, että heinolalaisten liikunnallinen kokonaisaktiivisuus lisääntyy ja lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi turvataan entistä varhaisemmassa vaiheessa. Tavoitteita mitataan mm. liikunta-aktiivisuus- ja harrastajamääräkyselyillä, vuosittain TEA-viisarin tuloksilla sekä kouluterveyskyselyn tuloksilla. Islannin malli Heinolassa – mallista raportoidaan lautakunnalle osavuosikatsausten yhteydessä. **Tutkimustiedon** (mm. THL) lisäksi kerätään **kokemustietoa** lapsilta, vanhemmilta ja toimijaverkostolta, jota heijastetaan eri tilastotietoihin. Näin saadaan mallin toimivuudesta kokonaistilannekuva.

Islannin malli Heinolassa on yksi osa Heinolan palvelukarttaa lasten, nuorten ja perheiden palveluista. Palvelukartan avulla muodostuu kokonaiskuva kaikille tarjottavista yhteisistä palveluista, kohdennetusta tuesta sekä vaativasta, korjaavasta tuesta.

Sipilän hallituksen hallitusohjelmasta alkoi **lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE**. Heinola lähti hankkeen 1. vaiheessa pilotoimaan **lapsilähtöistä budjetointia**. Budjetointiin ja talouteen liittyväksi malliksi pilotointi ei päätynyt, mutta sen yhteydessä syntyi soten ja hyvinvoinnin yhteinen **lasten, nuorten ja perheiden palvelukartta**, jossa ns. liikennevalomallilla kuvataan kaikille tarjottavat yhteiset palvelut (HYTE, ennaltaehkäisy, varhainen tunnistaminen), tarpeen mukaan kohdennettu tuki (lapsen kehityksen ja koulunkäynnin tuki lapsen omassa kasvuympäristössä) sekä vaativa, korjaava tuki (hoito, terapia, kuntoutus vaativana ja jatkuvana tukena, esh). Palvelukartta on myöhemmin jalostunut asiakirjaksi: **Lapsiperheiden ennakoiva tuki Heinolassa.**

Mallista tiedotetaan aktiivisesti kaupungin lapsille, perheille ja muille toimijoille sekä sidosryhmille.

Monipuolisilla tiedottamiskanavilla ja vastuuhenkilöverkostolla tavoitetaan lapset, perheet ja muut toimijat. Tiedottamisesta huolehtivat mm. malliin palkattava koordinaattori, koulujen hyvinvointivastaavat sekä liikuntapalvelut. Välineinä heillä on mm. erilaiset somekanavat, Wilma -sähköinen alusta, Minun harrastukseni -vihko

Heinolassa 30.10.2019

Hyvinvointitoimialan johtoryhmän puolesta

Pirjo Hepo-oja
hyvinvointijohtaja